

פרשת תצווה

להתכונן פנימה אל תוך עולמו של האחר אכן יסוד באמונה והקשר שביניהם!

- הבחור הזה הוא... אחי!!!
- האם אתה אוהב אותי (האיכר המבוסס - הרה"ק רבי משה מסאסוב זצ"ל)
- משה רבינו מעדיף שאחיו אהרן יהיה הגואל.
- אחוות אחים מופלאה (משה ואהרן).
- מקבץ הנדבות.
- החשיבה שבנתינה!
- מה יותר קל? לשמוח או להצטער עם הזולת?
- חובת הזהירות בציעור האחר - מעשה מפעים!!!
- קבלת המחילה לאחר שנות צער (לימוד גדול וחשוב לאין ערוך)

אכן יסוד באמונה

נפתח מאמרנו זה בשתי עובדות הממחישות היטב את הראייה הרחבה הפנימית שצריכה להיות לאדם באשר הוא אדם, וביותר בהיותו יהודי, ובפרט יהודי מאמין, כלפי זולתו. ראייה זו היא בעצמותה עבודת הבורא, ולבד מקיום רצון ה', הרי שבכך ממחיש לעצמו ולסובב אותו עד כמה גורלו של כל אדם מושגח ומוקפד בעצם המציאות האלוקית והשגחתה. במבט נכון על הדברים, ידע להתנהג ולהתנהל כראוי, ובזה בעצם עובד הוא את הקב"ה ומחזק בליבו פנימה את האמונה בבורא.

הבחור הזה הוא...אחי!!!

מעשה בשני ידידים שישבו להנאתם לשוחח באחד הגינות. והנה, הגיע לקראתם בחור מגודל, שתוך כדי הליכתו היה עושה מעשי שטות וקונדס שהעלו חיוך על פני כל הסובבים אותו. בין השאר עשה הלה תנועות שונות, רקע ברגליו והתיישב על הקרקע, התחיל לשיר ולהוציא מפיו קולות משונים וכיוצא בזה. אחד מהשניים ראה וצחק כמו כולם, ואילו חברו נותר רציני ופניו היו חמורות סבר. הראשון התפלא, הוא פנה אל היושב לצידו ושאל לפשר הרצינות המוזרה.

התשובה הדהימה אותו:

"הייתי שמח לצחוק, אבל לצערי... הבחור הזה הוא... אחי!!!" - חתם ולא הוסיף דבר. והנמשל -

רק כאשר מבינים ומרגישים את החבר, חשים את האח, רק אז אפשר להיכנס להגדרת - **אחים אנחנו!!!**

האם אתה אוהב אותי?

אמר הרב הקדוש ר' משה לייב מסאסוב זצ"ל:

לא הייתי יודע אהבת ישראל מהי עד שלמדתי זאת מאיכר אחד, שכן פעם שמעתי איכר מבוסס במקצת שואל לחברו:

"האם אתה אוהב אותי?"

"הו, אני אוהב אותך עד מאוד!" השיב הלה.

"התדע איפוא מה חסר לי?" חזר ושאל הראשון.

"וכי מניין אדע זאת?" תהה השני.

"אם אינך יודע מה חסר לי" - אמר הראשון - "כיצד יכול אתה לומר שאתה אוהב אותי?"...

אחוות רעים וקשר בין אחים לא נמדד ונאמד בפעולות חיצוניות או בביטויי הערכה וכיוצא בזה. כדי לבטא קשר אמיתי ואמיץ, צריך את הרגשת הלב!! הבחנה פנימית ועמוקה בה מרגיש האחד את זולתו, מבין לליבו, אכפת לו מהדברים המפריעים לו והטורדים את מנוחתו, ומרגיש זאת כאילו זהו **צערו שלו**, וגם שמח הוא בשמחתו, בטובתו והצלחתו, כאילו זו **שמחתו שלו!!!** מטבעו, שקוע האדם בתוך אהבה עצמית. אולם הדרך הנכונה היא לעורר את עצמו לחשוב מחשבות טובות על השני, לשמוח בשמחתו ולהצטער בצערו.

משה מעדיף שאהרון יהיה הגואל

על אהבת אחים ניתן ללמוד ממשה ואהרון, וכפי המובא בדברי רבותינו ז"ל בפרשתנו. וכדלהלן:

ה' יתברך מתגלה למשה רבנו ומטיל עליו את המינוי להיות מושיעם של ישראל, אבל משה רבנו מנסה לסרב, הוא טוען: "שְׁלַח נָא בְּיָד תְּשַׁלַּח" (שמות ד, יג).

ודרשו חז"ל (ומובא בפירש"י על אתר):

ביד תשלח - ביד מי שאתה רגיל לשלוח, והוא אהרון. דבר אחר: ביד אחר שתצא לשלוח, שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה.

ומיד אחר כך נאמר: "וַיִּחַר אֵף ה' בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֹן אַחִיד הַלְוִי יִדְעָתִי כִּי דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲתָךְ וְרָאָךְ וְשָׁמַח בְּלְבוֹ".

רבי יהושע בן קרחה אומר: כל חרון אף שבתורה עושה רושם, וזה לא נאמר בו רושם, ולא מצינו שבא עונש על ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי: אף בזו נאמר בו רושם, הלא אהרון אחיד הלווי, שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר שתצא ממך, מעתה לא יהיה כן, אלא הוא יהיה כהן ואתה לוי שנאמר (דברי הימים-א, כג יד) "וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים בְּנִי וְקָרָאוּ עַל שֵׁבֶט הַלְוִי" (זבחים קב, א).

וראך ושמה בליבו

נתבונן בדברים אליבא דרבי יוסי, אכן יש כאן רושם, סימן של חרון אף וכעס, בקביעה שאהרון הוא זה שתצא ממנו הכהונה ולא ממשה, הכהונה היתה מיועדת מתחילה למשה, אך כיון שסירב, מתוך ענווה כמובן, ללכת בשליחות ה' לפרעה, היתה עליו כמין קפידא, לפי גודל מדרגתו, ולפיכך הפסיד תפקיד זה שניתן לאהרון אחיו.

"מה חרון אף היה שם? שניטלה כהונה ממשה וניתנה לאהרון, "הלא אהרון אחיד הלווי", וכי מאחר שאמר 'אחיד' איני יודע שהוא 'לווי'? אלא אמר לו: ראוי היית להיות כהן והוא לוי, ולפי שאתה מסרב על דברי, תהיה אתה לוי והוא כהן, "ידעתי כי דבר ידבר הוא", לפי שאמרת "לא איש דברים אנכי" לכך דבר ידבר הוא, ומה שאתה סבור שהוא מיצר, לא כן, אלא שמח שנאמר "וראך ושמח בלבו". (שמות רבה פרשה ג, יז)

דבר אחר: 'לך לקראת משה המדברה', זה שנאמר: 'מי יתנך כאח לי' (שיר השירים ח, א), ישראל אומרים לפני הקב"ה: 'מי יתנך כאח לי, אתה מוצא כל האחים שונאים זה לזה. ובאיזה אח אמרו ישראל לקב"ה? כמשה ואהרון, שנאמר: 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד'. שהיו אוהבים ומתבבים זה את זה, שבשעה שנטל משה את המלכות ואהרון את הכהונה לא שנאו זה את זה, אלא היו שמחים זה בגדולת זה וזה בגדולת זה.

תדע לך, שבשעה שאמר הקב"ה למשה שילך בשליחותו אצל פרעה, ואמר לו 'שלח נא ביד תשלח', אתה סבור שמא עיכב משה שלא רצה לילך, אינו כן, אלא כמכבד לאהרון. אמר משה: עד שלא עמדת, היה אהרון אחי מתנבא להם במצרים שמונים שנה, ועכשיו אני נכנס בתחומו של אחי ויהיה מיצר? לכך לא היה רוצה לילך.

אמר לו הקב"ה למשה: **לא אכפת לאהרן בדבר זה, לא די שאינו מיצר אלא עוד – שמח!** תדע לך, שאמר לו: 'וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בליבו'. אינו אומר: ושמח בפיו, או ושמח בלבד, אלא ושמח בליבו.
כיון שאמר לו כך, קיבל עליו לילך. מיד נגלה הקב"ה על אהרן ואמר לו: "לך לקראת משה". הוי מי יתנך כאח לי - כמשה ואהרן".
הנלמד מהמדרש לענייננו הוא, שיחסי האחוה ששררו בין משה ואהרן היו דוגמה למערכת היחסים הנכספת בין ה' לעם ישראל. קשר נטול קנאה שכולו מושתת ומיוסד על אהבה וחיבה, התחשבות ברגשותיו של האח והקפדה על כבודו תוך הימנעות מגרימת צער. על פי המדרש, לא התנגד משה לקבל את שליחות הגאולה שהטיל עליו ה' אלא מתוך הרצון שלא לצער את אחיו!

משה ואהרן – אחים האהובים

על אחוות האחים המופלאה מצינו במדרש (שם):
"תני רבי שמעון בן יוחאי: לב ששמח בגדולת משה אחיו, ילבש אורים ותומים, הדא הוא דכתיב (שמות כח) "ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן".
ומעתה עוד יש להעמיק ולהתבונן אחר כל ההקדמה הנ"ל, מדוע ציוותה התורה דווקא למשה רבנו שיצווה על ענין נתינת והכנת השמן במנורה לאהרן אחיו? הרי הכהונה בעצם היתה מגיעה לאהרן והוא עצמו זה שצריך לקבל את הציווי על כך.
ומשל למה הדבר דומה?
לבן אשר ביקש דבר מה מאביו, ואביו סירב מחמת איזו סיבה להיענות לבקשתו, לאחר זמן מבקש האב מאותו בן שביקש זאת ונענה בשלילה, למסור את אותו החפץ המבוקש לאחיו!
הלא הדבר ייצור בליבו הרגשה של החמצה, או אפילו קנאה, כלפי אחיו אשר קיבל את מה שבעצם הוא היה אמור לקבל, לפי הבנתו!
ברם, כל זה הוא לפי קוצר שכלנו, לאנשים פשוטים ונמוכי דרגה כמונו, אך לפי רום מעלתם של משה ואהרן, יש לנו קוצר המשיג בדרגתם.
ותחילה נקדים לבאר מהי ההגדרה הפנימית יותר של **אחים** כדי לקרב את עומק הדברים אל הבנתנו.

גדלותם של גדולים

על אהבת אהרן למשה מעידה התורה בפסוק מפורש - "וראך ושמח בליבו!!"
שמחת הלב של אהרן, על אף היותו הבכור וגדול הדור, בכך שאחיו הצעיר – משה - קיבל תפקיד ממרום להיות מושיען של ישראל, היא מדרגה גבוהה ועצומה שהעידה על גדלותו ובגינה זכה שהיה עדי החושן נתון על **ליבו**.
שהרי ליבו - **לב** זך ונקי!
לב אוהב לאחיו באמת, וראוי הוא אותו לב שיהיה עדי החושן מונח כנגדו.
אולם, אף על אהבתו הגדולה והעצומה של אהרן למשה רבנו, לימדונו חז"ל לימוד עצום:

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד

אומר דוד המלך:
"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. כשמן הטוב על הראש היורד על הזקן זקן אהרן שיוורד על פי מידותיו. כטל חרמון היורד על הררי ציון כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם" (תהלים פרק קלג).
במזמור זה יש שלושה פסוקים, שכל אחד מהם מובן לעצמו, אבל הבנתם כעניין שלם מהווה קושי. המזמור פותח בהכרזה:
"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד".
מיהם אותם אחים עליהם מדובר? מדוע טוב שבתם יחד? מהי ההדגשה '**גם**' יחד? הלא אם נאמר "אחים" מה הצורך להוסיף "יחד"?

הפסוק השני מתאר את אהרן המשוח בשמן. משיחתו של אהרן ידועה לנו מחומש ויקרא (ח, יב), שם נאמר: "ויקח משה את שמן המשחה ויצוק על ראש אהרן, וימשח אותו לקדשו".

ואילו במזמור, מובאת משוואה המדמה "שבת אחים גם יחד", למשיחתו של אהרן:

כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן זקן אהרן, שיורד על פי מידותיו.

השמן נמשח על הראש, ממנו יורד על הזקן, וממנו יורד על פי מידותיו - בגדיו של אהרן.

לעומת זאת, בפסוק השלישי אנו מוצאים הקבלה שונה, בתיאור החרמון והר ציון:

כטל חרמון, שיורד על הררי ציון, כי שם ציוה ה' את הברכה, חיים עד העולם.

שבת האחים גם יחד מקבלת דימוי חדש: קודם היה הדימוי "כשמן הטוב", ועכשיו "כטל חרמון", מה הקשר בין זה לזה?

יתירה מכך, מה פשר הכפילות "כשמן הטוב על הראש היורד על הזקן זקן אהרן"?

בסיומו של המזמור נאמר "כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם" - מהי הברכה שנאמרה בעניין זה?

משה - "טוב", אהרון - "נעים"

אכן, הביאור לדברים מונח בדברי חז"ל במסכת הוריות (יב, א):

"תנו רבנן: כשמן הטוב יורד על הזקן זקן אהרן וגו' - כמין שני טיפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו. כשהוא מספר [מדבר עם אנשים אחרים, היו אותן שתי טיפות], עולות ויושבות לו בעיקר זקנו [ונדבקות בבשרו, כדי שלא יפלו בעת שמתנענע זקנו מחמת דיבורו]. ועל דבר זה [על טיפות שמן אלו], היה משה דואג [שמא נכשל בהן], אמר: שמא חס ושלוש מעלתי בשמן המשחה [כי נגעתי בו כשהלבשתי את אהרן את בגדי כהונתו]?"

יצאה בת קול ואמרה "כשמן הטוב וגו' כטל חרמון" מה טל חרמון אין בו מעילה אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו מעילה.

ועדיין היה אהרן דואג, אמר: שמא משה לא מעל, אבל אני מעלתי [כי ייתכן שנפל מהשמן על מקום שאינו ראוי למשיחה]?

יצאה בת קול ואמרה לו: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", מה משה לא מעל אף אתה לא מעלתי".

אלו משה ואהרן, האחים שהנהיגו את עם ישראל ביציאתם ממצרים ובמהלך שהותם במדבר!!

הנה, כמה טוב ומה נעים ששני האחים יושבים יחד על כסא המנהיגות! "טוב" הוא משה, ששפט את ישראל ולימד אותם חוקים ומשפטים, ו"נעים" הוא אהרן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, וקירב כל אחד ואחד מישראל בדרכי נועם.

סוד ההצלחה - כבוד הדדי

סוד ההצלחה של מנהיגות זוגית מסוג זה הוא, ששני המנהיגים מכבדים זה את זה למרות השוני שביניהם. כשמן הטוב על הראש, כמו אותו שמן שמשח על ראש אהרן כדי לקדש אותו, ובו הראה אהרן שהוא מקבל את מנהיגותו של משה. וגם מהצד השני - יורד על הזקן, זקן אהרן, שיורד על פי מידותיו - משה יצק שמן בעין יפה, לא רק על ראש אהרן אלא גם על הזקן, והשמן ירד והגיע אל פתח מדיו, אלו בגדיו, וכך הראה שהוא אוהב ומכבד את קדושתו של אהרן (ראה במהרש"א שם).

מלמד ששניהם שקולים

גם בספר ישמח משה (פ' כי תשא דף קצ ע"ב) ביאר זאת על פי אותו היסוד, ואלו דבריו:

"ועל פי זה יתבארו הפסוקים (תהלים קלג, א-ג) "מה טוב ומה נעים" וגו'... וידוע שדרשו (בראשית רבה פ"א, טו) "הוא אהרן ומשה" (שמות ו, כו), "הוא משה ואהרן" (שמות ו, כז), מלמד ששניהם שקולים, והיינו "הנה מה טוב וגו' כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן", כי נשאר בזקנו כמבואר בכריתות (ה, ב), ואף על פי כן לא החסיר כלום. והנה בכל הדברים אין הברכה שורה בדבר המדוד, וכאן להיפך, כי אם היה חסר או יותר קורטוב מן המצוה, ודאי לא היה שורה בו הברכה, והיינו ש"יורד על פי מידותיו" דווקא, "כטל חרמון שיורד על הררי ציון", שהוא טל של ברכה, טל של תחיה".

והוסיף שם לבאר: "משה ואהרן באמת לא היו שקולים לגמרי, שהרי מקרא מלא נאמר (במדבר יב, ו-ז) "אם יהיה נביאכם ה' וגו', לא כן עבדי משה", רק שקולים עם הכרע ולא עין בעין. והיינו "גם יחד", כלומר, שגם זה נקרא יחד, כשמן הטוב שאין שוקלים עין בעין". והרחבנו עוד בזה בספר 'עמק הפרשה' שמות ח"ב (עמ' קעא והלאה, עין שם)

רגישות לרגשי הזולת

באחת ההזדמנויות נקלעתי ברחובה של עיר לסיטואציה די מבישה. מרחוק הבחנתי בהתקהלות רפתית ברחובה של עיר (רחוב די מרכזי בעירנו...). בתחילה היה נראה שמישהו מחלק משהו בחינם, אך לאחר שהתקרבתי הבנתי שמדובר במקרה מצער. אשה מבוגרת מעדה ונפלה ברחוב, ועדיין לא הספיקו כוחות ההצלה להגיע, בינתיים התקהלו סקרנים רבים, ביניהם ילדים ונוער שנקבצו לחזות במחזה הלא נעים, ולצערנו היו גם מבוגרים שהתגודדו ונדחפו לראות מה אירע... ניגשתי לקבוצה גדולה שהתרכזה שם וביקשתי מהם בצורה מכובדת להתרחק, ולא לבייש... אלא שלצערי הבחנתי בעיניים רבות מסתכלות עליי בתימהון כלא מבינים מה רוצים מהם... רק לאחר שהגבהתי קולי בשאלה: "להיכן נעלמה לה הבושה?!" עזבו חלקם את המקום (וחלקם התרחקו).
לאחד מהם אמרתי: חשוב נא לרגע, אם היא תתעורר מעלפונה ותראה ציבור כה גדול עומד ומסתכל עליה, הלא היא עלולה להתעלף שוב רק מהבושה!!

אני לא יכול לעמוד בזה!!!

סיפר לי אחד ממכריי: באחד הימים חש חברי הטוב בליבו באופן שהיה עליו להזמין את כוחות ההצלה באופן מיידי ובדחיפות... אשתו התקשרה מיד למוקד החירום, והוא עם כל כאביו זעק לעברה: "תאמרי להם שלא יפעילו סירנות, אם יהיה רעש של סירנות, שלא יגיעו"... ואז המשיך אמר משפט מצמרר: "לא איכפת לי למות! והעיקר שלא יעמדו מסביבי כל הסקרנים ואז כל השכונה תבוא לראות מה קרה, אני לא יכול לעמוד בזה!!!"
דבר מבהיל!!! ממש!!!
מה "סקרנות" יכולה לעולל!

הילד נכנס במהירות תחת גלגלי האוטובוס ההונה

ומאידך. סיפר לי מונחך שפעם אחת נסע עם תלמידיו ליום תפילה בקברות הצדיקים. בכניסתם לאחד מהאתרים הקדושים נשבה רוח חזקה שמעוצמתה עף כיסוי הראש של אחת הנשים שעמדה שם אל מתחת לאוטובוס. מיותר להסביר את הבושה שאחזה אותה. המלמד התפעל מהתנהגות תלמידיו. תיכף ומיד הפנו כל התלמידים את ראשם במהירות לכיוון אחר, ואחד מהם רץ במהירות וגחן מתחת לאוטובוס, הוציא את כיסוי הראש ונחפז להביאו לה... ההתפעלות לא רק מהחסד אלא מהרגישות לזולת! שלא יתבייש!

העיקר שלא תתבייש!

אחד שהיה עד למקרה מביך. אשה מבוגרת הלכה ברחובה של עיר כאשר הפאה שעל ראשה נתפסה בענף שהשתרג מאחד העצים ונתלתה על גביו. המחזה היה מביך עוד יותר כיון שהיא ניסתה לשחרר את הפאה מהענף אך ללא הצלחה, גם כשניסתה לשבור את הענף לא עלה בידה, וכך נמשך הדבר דקות ארוכות...

בחור שעבר בסביבה הבין את גודל המצוקה והמבוכה, פשט את הסוודר שעליו ונתן לה אותו, בכדי שתכסה את ראשה, וכך נגרם לה פחות בושה ועוגמת נפש למספר רגעים.
אשריו ואשרי חלקו.

מקבץ הנדבות

לא פעם לצערנו אנו נחשפים למציאות עגומה בה ילדים, או אפילו נערים, עוברים ליד קבצן העומד ברחוב וממקדים בו את מבטם במשך זמן רב, ויש גם שלועגים וצוחקים ושלא נדבר על הצקות...
ילדי ישראל כשרים וטהורים, ודאי!

ואין הדבר נובע מהשחתה של מידות ח"ו, אלא משובבות של ילדות... אך אין זה פוטר אותנו מהצורך לעורר אותם על חומרת העניין... אי אפשר לפטור זאת בניע יד ולפלוט: "נו, הם ילדים, עוד יגדלו" ... כי אם לא נשכיל לטפל בבעיה כאן ועכשיו, היא תתפוס תאוצה ומימדיה יגדלו חלילה.

עלינו להסביר להם כי אדם כזה שהגיע למצב שבו הוא נזקק לבריות, ואינו בוש מלפשוט ידו ולקבץ נדבות, חי במציאות של העדר כבוד ושפלות, ואין צורך להכביר במילים, אך כל מי שיתבונן יבין מיד שמצבו עגום... די לו בייסורי הנפש בהם הוא מתחבט בכל פעם מחדש ואין להוסיף לו על כך, עלינו להיות רגישים אליהם, להעניק להם יחס ראוי ומכבד, בהתייחסות נאותה לבקשתם.
אך זאת ועוד:

החשיבה שבנתינה!

באחד הימים צעדתי יחד עם אאמו"ר הגאון רבי נתנאל זכריהו שליט"א ברח' רבי עקיבא בבני ברק, לאחר תפילת שחרית בבית מדרשו. באחת מפינות הרחוב ישב קבצן קטוע רגל ופשט ידו לעוברים ושבים, ולפתע ראיתי את אאמו"ר שליט"א מוציא מחיקו חבילה עטופה בנייר כסף ומגיש לו... תמהתי על כך אך שתקתי. לאחר מספר שבועות הבחנתי שהחבילה גדלה... והנה, באחת הפעמים, שהמחזה חזר שוב על עצמו, לפתע החל הקבצן לשוחח עם אאמו"ר שליט"א, כאשר בסופו של דבר הוא החזיר את החבילה... עמדתי בצד, ולא שמעתי במה עסקה השיחה.
לפני שהגענו לבית, שאל אותי אאמו"ר שליט"א האם אני יכול לחזור לקבצן ולהעביר לו חבילה אחרת.
מה התברר?

מנהגו של אאמו"ר היה להביא לקבצן כל שבוע פיתה עם דג מבושל לשבת קודש. "פעם אחת ראיתי אותו פותח ואוכל את זה מיד, מחמת רעבונו", סיפר אבי, "חשבותי, אם כן מה יהיה לו לשבת? ומאז התחלתי להביא לו שתי מנות. אחת להיום ואחת לשבת קודש. הוא שמח והודה לי מאוד. השבוע, הבאתי לו את הדגים והסלטים בתוך באגט. כשראה כך, החזיר לי אותו, שאלתיו מדוע, הרי זה באגט חם וטרי. ובכל זאת סירב לקחת. ואז סיפר שאין לו שיניים, רק שן אחת נותרה לפליטה אבל הוא אינו יכול ללעוס מאכלים קשים כמו באגט, ולכן ביקש להכין לו שוב בתוך פיתות...
ולמדתי מאאמו"ר שליט"א:

לא מספיק לתת ולהעניק! צריך גם לדעת איך לחשוב על השני!

יש לו או אין לו?

לפעמים אפשר לשמוע בני אדם הדנים ביניהם האם לתרום לקבצן זה או אחר, בטענה שהוא אינו נזקק ואדרבה יש לו הרבה כסף, רק הוא פושט יד "להנאתו", להגדיל הונו ולהרבות ממנו. לא כאן המקום להיכנס לצד ההלכתי בעניין, ואין להיכנס לחשבונות אלו, וכפי ששמעתי ממרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שכל הפושט יד צריך ליתן לו, ואפילו משהו.
אך נקודה למחשבה:

אם יהודי הגיע למצב בו הוא פושט יד, על כל המשתמע מכך... אין זה משנה כלל מה מצבו, אל תעשה חשבונות ושיקולים, תן לו ותזכה לשמח את יהודי.

מה יותר קל? לשמוח או להצטער עם הזולת?

אכן, דברים אלו מביאים אותנו לשאלה נוספת. עם יד על הלב, מה יותר קל? להצטער עם הזולת או לשמוח עמו? מדוע יש כאלו, ולצערנו מדובר בהרבה, המוצאים נחמה ברע הפוקד את הזולת? מדוע יש החשים מדקרת קנאה כשחברם זוכה בסכום גדול או בתפקיד נחשק? היו שדרשו בדרך צחות את הכתוב: "טוב ללכת אל בית אבלי, מלקחת אל בית משתה" (קהלת ז, ב), שלאנשים יותר קל להזדהות עם כאבו של הזולת מאשר להתגבר על קורטוב הקנאה שיש בשמחתו. להרגיש את השני – אין זה פשוט כלל!!! ההשתתפות בצער עם הזולת כוללת כמה מדרגות: א. להראות פנים של צער. ב. להצטער עמו באמת. ג. להצטער לא רק בצער הבא מבפנים אלא באותו סוג צער שהשני מצטער, זו כבר מדרגה.

כעת נידרש לנקודה שיש בה נדבך נוסף בעניין האמור בחלק הנוגע ביחס ובהסתכלות על הזולת, ההתחשבות בדרכיו וברגשותיו, וכפי שאנו מצפים שהבורא ינהג עמנו בכל מצב שהוא, הן במרחב והן במיצר, כך צריכה להיות ההתייחסות כלפי האחר.

חובת הזהירות שלא לצער את האחר (מעשה מעורר?)

לפני זמן מה התפרסם בירושלים סיפור, שאף הובא בספר "טובך יביעו", וחקרתי אותו לעומק. אחד מחשובי חסידי סלונים, ערך "שלום זכר" לבנו בכורו לאחר למעלה מעשרים שנות עקרות. הוא היה בן למעלה מחמישים ושתים, ואשתו היתה בת ארבעים ותשע! כל ירושלים התרגשה בשמחתו!

הוא ציפה למאתיים או שלוש מאות איש והתכוון בהתאם, אבל אנשים נהרו לשמחה הזו, כולם ביקשו לראות איך נראה אדם שחיכה למעלה מעשרים שנה, וכעת חובק בן. אלף ושלוש מאות איש צבאו על ביתו, וכמובן שלא נותר שום כיבוד - לא גרגר אחד של "ארבעס", לא פיצוחים ולא בקבוק שתייה. הוא חש אי נעימות, הודה לכולם על טירחתם, ואמר: במקום לתת לכם שתייה ולכבד אתכם באוכל, אתן לכם מסר, והוא יהפוך את חייכם.

וכאן פתח וסיפר את סיפורו האישי:

לשום אדם בעולם לא הייתי מאחל לעבור את מה שעברתי כדי לזכות לילד. בארץ לא הצליחו לעזור לנו, נסענו לאמריקה ואחרי שנים ארוכות שם הודיעו לנו שאין עבורנו שום פתרון. הכל תקין, שום דבר במערכת אינו פגום - ובכל זאת לא זוכים להיפקד בפרי בטן!

חזרנו ארצה באכזבה קשה מנשוא. בכל שנות הציפיה היתה לנו תמיד תקוה - אולי רופא זה יהיה השליח הטוב עבורנו? אולי הרופא ההוא יהיה איש בשורה? אבל כשהמרכז הגדול לפוריות בארצות הברית לא הצליח לעזור לנו אחרי שבע שנים של מעקבים, היינו ממש מיואשים. במשך אחת עשרה שעות טיסה בחזרה ארצה לא דיברנו בינינו אפילו מילה אחת. הגענו לשיא הדיכאון והבנו שנגזר עלינו שלא יהיה לנו המשך.

בחצות הגענו ללוד. עלינו על מונית בדרכנו הביתה. הבית המתין לנו מטופח, מישוהו הכין אותו לקראת בואנו. באופן ספונטני נעמדנו אני בזוית זו ואשתי בזוית זו והתפללנו. היו אלו אנחות, גניחות ויללות. על מה ה' עשה לנו ככה? למה איננו זוכים בפרי בטן? זו היתה פעם ראשונה שניסיתי לעשות חשבון נפש אמיתי.

אחרי חצי שעה נזכרתי באירוע מסוים. הייתי אז תלמיד בישיבה בסלונים. הייתי בחור מבוגר במושגים חסידיים. אל הישיבה היתה מגיעה אשה שלש פעמים בשבוע לערוך ניקיון. משום מה תמיד היא הגיעה עם ארבעת ילדיה, מגיל שנתיים עד שש. הילדים לא היו עדינים, אלא היפראקטיביים במלוא מובן המלה. הם היו משתוללים, מפילים סטנדרים, טורקים דלתות ועושים כל מה שרק אפשר כדי להפריע לנו ללמוד.

אחרי כעשרה חדשים של עבודה התבקשתי לעשות שליחות. שליחות שעלתה לי בלמעלה מעשרים שנות עקרות. אמרו לי: "אתה בחור חשוב בישיבה ומוכשר בדיבור - לך לדבר איתה ותאמר לה, שאי אפשר ללמוד כך".

נגשתי אל האשה ודיברתי אתה בעדינות רבה. אני זוכר היטב את הפרטים - זה היה יום ששי. מיד לאחר התפילה ניגשתי ואמרתי לה: "גברת, יש לי המון הערכה כלפיך. את מבריקה את הישיבה, את מנקה היטב! תודה רבה בשם כל הבחורים! אחרי שאת עוזבת את המקום כל החדרים בוהקים מניקיון! רק שיש לנו בעיה אחת - את באה עם הילדים לעבודה. אם זה היה קורה מדי פעם זה לא היה מפריע לנו, קורה שהמטפלת לא מגיעה, קורה שלא מספיקים, אבל את מנסה לחסוך את הכסף של המטפלת על חשבוננו. את צריכה להבין, שלימוד דורש שקט, והרעש שהילדים עושים כאן מפריע לנו. אנחנו מבקשים מאד, שלא תביאי אותם באופן קבוע".

המנקה הביטה בי והגיבה:

"לי יש צער גידול בנים, ואני מאחלת לך שלא תסבול מזה, לך לא יהיה צער גידול בנים".

עשרים וחמש שנה הסתובבתי בתחושה שקיבלתי ממנה ברכה. בלי צער גידול בנים - מה טוב יותר מזה? ילדים בלי מחלות, בלי שום בעיות, ילדים שמביאים רק נחת. ראשי היה אטום.

כעת, כשחזרתי מארצות הברית באותו לילה ומצאתי את הסלון נקי ומבריק - אבל שקט ושממה אווזים בו, בלי שום נפש חיה, ובכיתי, חס עלי הבורא והכניס לתודעתי את הסיפור הזה. פתאום שמעתי את הטון שבו היא דיברה, וההבנה חלחלה אליי. היא לא דיברה בטון של ברכה או איחול, אלא בטון פגוע כזה. ידעתי שבמילים יש כח לא פשוט, ועל אחת כמה וכמה מילים שאומרת מתוך מצוקה אשה קשת יום ועצובה. באותו יום ששי לא ידעתי דבר על הרקע שלה, אבל אחר כך נודע לי שהיא גידלה לבד את ילדיה, ובעלה היה אדם רע שברח לחו"ל והשאיר אותה עם ארבעת הילדים הללו, בלי שום משפחה משני הצדדים, ורק מנכ"ל הישיבה בצדקוניה הכניס אותה לעבודה למרות מצבה, כדי שתוכל להרוויח כמה פרוטות.

פתאום קלטתי שהאשה זו קיללה אותי. "לך לא יהיה צער גידול בנים" ... לא יהיו לך בנים, ולכן גם לא יהיה לך צער מהם...

השעה שתיים בלילה, ואני מזועזע והמום. פגעתי בה! אמרתי מילים שנגעו לה במיתרים מאד עדינים, וגרמתי לה לקלל אותי! אני מחפש פתרונות בברזיל, בדרום אפריקה, בארצות הברית, והנה חס עלי הבורא יתברך ומאותת לי: אל תחפש את האבדה במקום שנוח לך, ליד הפנס ובבתי חולים, תחפש במקום שבו נאבדה האבידה! במקום שנוצרה הפגיעה!

אולי אותה אשה היא שחוסמת את השפע מלבוא לביתי?! הרי קפידא חוסמת שפע!

'ברכה' על פי ביאור הנפש החיים היא מלשון הַבְרָכָה, כלומר: פעולה באילן - כפיפתו לאדמה, שגורמת לריבוי ולהצמחה של אילן נוסף מכח השפעת עליון בתחתון. על פי זה, משמעות המילה ברכה היא: התחברות של ה' לבית שלי, הזרמה של ברכת שמיים. שתשרה ברכה במעשה ידיכם, פירושו: שתהיה התחברות בין מקור השפע לבין האדם ומעשיו.

כשיש נשמה אחת שפגועה מאיתנו, היא עלולה ליצור מחיצה בין השפע לבית, עד שהפוגע יתפייס. כמובן, שלא מדובר באדם שיש לו רגישות גבוהה במיוחד, אלא בפגיעה שיש לה בסיס. צריך לדעת, שאם אדם אינו אשם בכלום - לא יפגעו בו קפידות של אחרים! יש אנשים שתובעים תביעות ומנצלים את העניין ומודיעים שהם מקפידים - אך אם לא פגעו בהם, קפידתם לא תפגע! רק מי שאינו נקי, יכולה לפגוע בו קפידא, בפרט כשמצטרפת אליה קללה.

אותה אשה קשת יום נעלבה וביטאה את העלבון שלה במילים, ותוספת לבעיה - שמעולם, בשום ערב יום כיפור, לא נשלח אליה מכתב פיוסים. זהו צירוף קטלני ומסוכן ביותר.

[אמנם, לכאורה היה בדבריו צדק - באמת לא ראוי להגיע עם תינוקות לעבודה, מה גם שהוא הקפיד לדבר בעדינות ולא צעק עליה ברבים, אלא עוד החמיא לה והודה בשם התלמידים, מדוע אם כן נענש?

התשובה שקיבלתי לשאלה זו בשם רבותי, שהוא לא היה הממונה עליה. אילו היה מנכ"ל הישיבה מזמין את אותה אשה לשיחה עדינה במשרד ובמהלכה מבהיר לה - שמאחר שהוא שכר אותה ומעסיק אותה, אין כוונתו שתבוא בצורה כזו לעבודה, לא היתה בכך בעיה, אך מאחר שהבחור קם ועשה זאת על דעתו היתה כאן חריגה מסמכויותיו. הוא שלח ידו לאש! אם מפריע לו הרעש וחוסר הריכוז שנגרם מהם, היה עליו לפנות למנכ"ל או לראש הישיבה ולבקש מהם לטפל בעניין].

נבהלתי ביותר, המשיך היהודי בסיפורו, התקשרתי למנכ"ל הישיבה באמצע הלילה והערתי אותו, ומעל במה זו אני מבקש את סליחתו על אותה הפרעה. שאלתי אותו: "מה קורה עם האשה שניקתה בישיבה לפני שלושים שנה? היא עדיין חיה? מה קרה איתה

בהמשך חייה? "המנכ"ל סיפר, שעד לפני כמה שנים היא עדיין עבדה בישיבה, הוא ידע לספר שהיא צלחה את המשברים שלה, וגם ידע לנקוב בכתובת מסוימת בבת ים, לשם נשלחו הפנסיות שלה. מעבר לזה לא ידע מה מצבה כיום.

הזמנתי מונית ויצאתי עם אשתי לבת ים. הרגשתי שכאן מקור החסימה, ושאני מוכרח לתפוס את האשה הזו חיה. בשלוש בלילה נקשתי על דלת ביתה! אל תדונו אותי על השעה הבלתי סבירה, תבינו את סערת הרגשות שבה הייתי נתון!

פתחה לי אשה, ומיד זיהיתי את המנקה שלנו. היא נראתה זקנה הרבה יותר, אבל ידעתי שזו היא. ביקשתי את סליחתה על שדפקתי באמצע הלילה, הרגעתי אותה שלא קרה שום דבר, וביקשתי להכנס עם אשתי ולהסביר לה במה מדובר. היא היתה אשה פשוטה, בעלת רגש וכבוד לרבנים, מיד התרצתה והכניסה אותנו לסלון.

"את זוכרת אותי?" - פתחתי - "אני למדתי בישיבה שבה עבדת הרבה שנים".

היא לא זכרה. איך תזכור בחור צעיר, שעכשיו כבר יש לו זקן לבן ארוך?

אני זכרתי את כל הילדים שלה, שאלתי "מה שלום דובליה? מה עם שמוליק?" - התברר שלכולם יש משפחות מבורכות, ורק אני בלי אף אחד. אני, עם כל הרוח שהיתה סביבי - נשארתי בלי כלום!

בירכתי אותה שיהיה לה נחת מכולם, וניסיתי בעדינות להזכיר לה את הסיפור שלי. - "את זוכרת באה איתם לעבודה?"

"כן". נראה שהיתה מעדיפה לשכוח את אותו כתם שחור בחייה.

"את זוכרת שפעם באתי והערתי לך, ואת אמרת שאת מאחלת שלא יהיה לי צער גידול בנים? אני רוצה לספר לך שאין לי ילדים".

בתחילה היא נפגעה, נדמה היה לה שהאיש שמולה בא כעת באמצע הלילה להאשים אותה, שבגלל הפה שלה אין לו ילדים.

הסברתי מיד: "אני לא מאשים. באתי להרגיע, באתי לבקש את סליחתך. הייתי טיפש, לא ידעתי מה אני מדבר. כבר עברתי בבלגיה, עברתי בדרום אפריקה, עברתי באמריקה - המילים שלך חוסמות לי את השפע!" בכיתי. ואשתי - שלאחר כל מה שעברה היתה נראית נוראה - ישבה ובכתה איתי.

רחמיה של האשה המבוגרת גברו. "אני מתחנן לפניך" - אמרתי לבסוף - "תגידי שאת מוחלת בפה מלא לדוד בן ציפורה, שלוש פעמים. סבלתי מספיק, אני מכיר בחטאי. אני יודע שפגעת בך".

היא מחלה וחזרה על זה שלוש פעמים - "שיהיה לך כמה שתספיק, כמו דן בן יעקב, היה לו רק ילד אחד וגם הוא היה חירש, אבל משבט דן הוקמה המשפחה הגדולה ביותר! לבנימין היו עשרה ילדים, ובסך הכל היו צאצאיו פחות משל דן בן יעקב... מכאן, שאי אפשר לדעת מה יהיה בסוף. ילד אחד יכול להביא שפע עצום, שלפעמים עשרה ילדים אינם יכולים".

עזבתי את המקום רועד מבכי ביחד עם אשתי, מאחורינו הדהדו ברכותיה שיהיה לנו זרע של קיימא, וכעבור עשרה חודשים, היום הזה, אני עורך "שלום זכר" לבני בכורי! ביום שני הברית, ואת כולכם אני מזמין לפדיון הבן! ילד רגיל נולד לנו - בלידה רגילה! את השקט ששרר שם היה אפשר לחתוך בסכין, ואז הוסיף היהודי עוד משפט אחד:

"אני נחשב יהודי חרדי - חסידי. איפה הייתי 25 שנה? מיד כשהתחילו העיכובים בנושא הזה הייתי צריך לרוץ לרופאים!! לא! הייתי צריך לעבור על שמות כל האנשים שאני מכיר בבית הכנסת ובעבודה ולבדוק אם לא פגעתי במישהו. אני אומר שלא צריך ללכת לטיפולים. זוהי השתדלות טבעית ואיננו מלאכים או צדיקי עליון שהרמב"ן אומר עליהם: "מה לרופא בבית יראי ה'", אבל לצד ההשתדלות צריך לזכור שאנחנו בני אדם חרדים לדבר ה'!"

ואז הוא זעק שם, לאזני כל המוזמנים - "אדם שאומר כל בוקר 'אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים', כולל זה שאשתו עקרה, לא הולך לברר אולי העקרות הזו מאותתת משהו? אין מיתה בלא עוון ואין ייסורים בלא חטא - ולמה לא ניסיתי לחשוב, שאולי פגעתי במישהו, ודבר זה מזיק לי? יום כיפור מהוה סיבה למחוק ייסורים של שבת או טהרה, משום שהאדם עושה תשובה בדרך כלל, אבל ייסורים של בין אדם לחברו אינם נמחקים גם לאחר חמישים ימי כיפור! לכן גם לאחר יום כיפור נשארת החסימה.

תלמדו ממני! אם יש לכם עיכוב בשלום בית, בילדים, בפרנסה או בבריאות - תחשבו אם לא פגעתם באח, באחות, בחותן, בחמות או בשכן. אם לא זלזלתם במישהו, אל תתביישו לבקש סליחה!

צריך להבין, איך אשה פשוטה חוסמת עם הפה שלה שפע מאדם במשך שלושים שנה? איך מסבירים, שדיבורים של אדם פגוע, גורמים שפלוני יינזק?

זה כוחן של מילים!

בתקופת הגאון הסטייפלר זצ"ל, היה בחור שנפגש כמה וכמה פעמים עם בת ישראל מסוימת, וכשכבר חשב שהוא עומד לסיים הוא נזכר שהוא עדיין מתלבט... כל מיני פחדים וחששות עלו בו ברגע האחרון. במקרה זה היה מדובר בעניין שהיה כבר ידוע לו קודם, אבל כעת הוא התחיל להציק לו. הוא התלבט אם להמשיך או לא, והלך להתייעץ עם הסטייפלר.

אמר לו הסטייפלר: "לא מדובר במידע מחשיד שפתאום הגיע אליך, זה פרט שהיית יכול לברר עליו קודם לכן, ובכל זאת החלטת להמשיך. דע לך, כי אני, לבני, הייתי מייעץ לא להתייחס לזה, ואומר לך מדוע. עניין זה עלול להזיק לך בשלום בית אולי בחמישה אחוזים, ייתכן שאותה תכונה שאתה רואה אותה כבעייתית, תפריע מעט בקשר ביניכם, אבל תחשוב לרגע על הצד השני - אם תבטל את השידוך כעת, אתה פוגע בבת ישראל באופן שהיא עלולה לא למחול לך כל חייד, ואז כל חייד יהיו לך צרות! אולי תתחתן לבסוף עם בחורה יותר מוצלחת, אבל הצרות הללו ירדפו אותך! ספק גדול אם בכלל יפריע לך העניין הזה בהמשך, וגם אם כן - דע

לך שמדובר בסבל קטן, לעומת הייסורים הקשים שעלולים לבוא עליך אם תפגע בה כעת!"

כי המצער יכול להצטער בכפל כפליים!

קבלת המחילה לאחר שנות צער

ועוד עובדה באותו עניין:

בנתיבות יש תיכון שנקרא "אהל חיה", בהנהלתו של הרב נתן וייל. אחת הסגניות שם סיפרה את המעשה, כשכל כוונתה בזה שאם אולי מישהו אחד יבין מה חומרת העניין של בין אדם לחברו, יעמוד הדבר לזכותה.

בתה התחתנה בגיל יחסית מאוחר ולא זכתה לילדים. התחילו בבדיקות, ופתאום עלה חשד כלשהו והפנו אותה לבדיקה בבית החולים "סורוקה" בבאר שבע. בדיקה זו, שתוצאותיה מגיעות כעבור לא פחות משלושה ימים, עלולה לגלות שהיא אינה בת בנים, ולעולם - בשום אופן שהוא, על פי דרכי הטבע - לא יהיו לה ילדים. מלבד עצם הגזרה, ההשלכה המיידית לכך היא גירושין, שהרי כל יהודי רוצה לזכות בפרי בטן.

אין צורך להכביר במלים בתיאור שלושת ימי המתח הנורא שעברו על הבת ועל המשפחה כולה. אי אפשר לזרז את התהליך, מדובר בבדיקה שנערכת באשפוז, והבת - שכמובן הרגישה טוב, שכבה במיטתה, חוברת למכשירי הבדיקות, ועשתה את מה שעושה יהודי במצב כזה - חשבון נפש. שהרי, כידוע, הריפוי האמתי הוא ההתבוננות במעשים, רופא הוא רק השתדלות. לא הערוך ממית ולא הנחש או החיידק אלא החטא.

תוך כדי כך היא נזכרה שבהיותה בכיתה ח' נכנסה לכיתתה ממלאת מקום בתקופת פסח. המורה הקבועה בדיוק ילדה אז, וממלאת המקום נכנסה לתקופה מאוד קשה - זו היתה לה הפעם הראשונה בעבודה הזו, ומדובר בכיתה ח', בבנות שכבר התקבלו לסמינרים ואין להן שום פחד. הבנות לא התייחסו אליה ושמו אותה ללעג ולקלס. היא שידרה הססנות, ונוצר מעגל קסמים שגרר מן הבנות עוד ועוד השתוללות חסרת מעצורים.

ממלאת המקום צעקה בייאוש: "הפסקנה להציק לי!" אבל הבנות צחקו בפניה. אותה בת שעליה נסוב סיפורנו לא היתה מהמפריעות, אלא השתייכה לרוב הדומם ששתק ולא דפק על השולחן ומחה על שפיכות הדמים כלפי אותה מורה. מאחר שהיא היתה ממנהיגות הכיתה, ולו היתה מוחה ייתכן מאוד שהיו דבריה נשמעים, היא חשה רגשות אשם על שלא עשתה כלום, וכעת, לאחר למעלה משנים עשרה שנה, החליטה שעליה לרצות את אותה מורה.

אמה, ששהתה לידה במשך כל שלושת הימים הללו, התנדבה לחפש את מספר הטלפון שלה, וגם להעביר את בקשת הסליחה. היא חיפשה ארוכות את אותה ממלאת מקום, ולבסוף מצאה אותה בירושלים. התקשרה ולאחר כמה דקות שיחה, סיפרה כי בתה נמצאת במצב מאוד עדין - בהמתנה לתוצאות הבדיקה שתכריע אם תהיה עקרה כל חייה, וכמובן, כל עתיד נישואיה בנוי על כך. כעת היא נזכרה בסיפור שאירע בכיתה ח', והיא מבקשת את סליחתה ושתאמר בפה מלא שהיא מוחלת למרים בת רינה.

מעבר לקו נשמר השקט למשך כמה שניות, ולאחר מכן אמרה האשה: "טוב, אני מוחלת בלב שלם". משפט יבש, בלי שום לחלוחית. ואחריו טריקה של הטלפון.

כעבור דקה בלבד צלצל הטלפון. מעבר לקו אמרה אותה אשה, ממלאת המקום לשעבר: "אין שום סיבה שאשקר לך, לא אמחל לבנות הכיתה הזו לעולם ולעולמי עולמים. הן הרסו לי את חייה. כמעט הגעתי לגירושין בגללן. רציתי להתקבל בכמה בתי ספר בדרום, כולם שאלו איפה לימדתי קודם, וכששמעו שלא הצלחתי להשתלט על כיתה, לא קיבלו אותי. עברתי לירושלים וניסיתי לפתוח דף חדש, אבל גם שם טרחו להתקשר לבית הספר הקודם, וכששמעו על חוסר הצלחתי לא קיבלו אותי! עשיתי הסבה מקצועית ולא הצלחתי בה, בבית לא היה כסף, והעובדה הזו היא פוטנציאל רחב למריבות ולהתגוששויות. כל השנים הללו חשבתי על אותה כיתה רעה, ובפרט על שבע 'הבנות המופרעות' שהרסו את חייה. לא אמחל להן לעולמי עולמים!" ובמילים הללו שוב טרקה את הטלפון.

זעזוע חלף על האם ועל הבת - אולי כאן נעוץ שורש הבעיה שלה? אולי זה מקור הגזרה הקשה המרחפת מעל ראשה? הבת החליטה לפנות אליה בעצמה, ממיטתה בבית החולים. במשך ארבע שעות היא התחננה, ייללה ובכתה, תיארה לה מה היא צפויה לעבור - גירושין וגזרת עקרות עולמית. שוב ושוב היא חזרה: "תסלחי לי! הייתי טיפשה ולא מבינה!" ומעבר לקו אמרה המורה: "דווקא הייתי רוצה לסלוח לך, אבל תביני אותי - אינני יכולה!"

אנשים רבים מרגישים כך - פגעו בהם והם מבינים שהצד השני סובל, חולה ומתייסר. הם רוצים לסלוח לו ולא יכולים, משום שעד עכשיו כואבת להם אותה פגיעה. הם חשים שחתכו להם בבשר החי!

ממלאת המקום המשיכה: "אתן הרגתן אותי! יום אחרי יום נעצתן בעורקים הראשיים שלי סכין, וסובבתן אותן בחזקה. איך אמחל לכן? אני מבינה את המצוקה, אני מבינה שמדובר בגירושין ובעקרות לכל החיים, ואני מבטיחה לך שאשתדל מאוד להוציא מליבי את הטינה עלייך."

צריך לזכור, היא לא היתה מאותן שבע בנות ראשיות שמיררו את חייה - אלא רק לא מחתה על מה שנעשה! בכל זאת התביעה כלפיה נותרה - איך יתכן שלמול עינייך הורגים בן אדם ושמים אותו ללעג ולקלס, ואת אינך צועקת? למה לא הפסקת את הטבח הזה? למה לא דפקת על השולחן ואמרת: "הפסקנה לרצוח כאן בן אדם!" בזה שלא צעקת על חברותייך - נעשית שותפה לפשע לכל דבר ועניין! וכי בגלל היותה מורה מותר להתעלל בה ברשעות כזו?!

תוך כדי השיחה הארוכה הזו, התעניינה ממלאת המקום מה קורה עם שבע המפריעות הראשיות. היא מנתה את השמות שלהן אחת לאחת, ופתאום החווירה הבת כסיד וכמעט התעלפה. מתוך כל השבע, שש בנות היו מסובכות בצרות צרורות - כמה מהן היו חולות. אחת התגרשה במצב קשה ביותר, אחת נפגעה קשות בתאונה ואחת הידרדרה למקומות אפלים רח"ל. בסיום כיתה ח', כל אחת מהן הלכה ללמוד במקום אחר, והיא מעולם לא קשרה את הצרות הללו למקרה הזה. אך כעת נשה הקשר ברור מאין כמוהו. פתאום, תוך כדי מחשבה על כולן, היא שמה לב, שבת אחת מכל השביעיה הזו לא נפגעה בכלל. היא התחתנה בגיל 19, וכבר יש לה שלושה ילדים - מה קרה איתה?

לממלאת המקום לשעבר היתה תשובה: את מסיבת הסיום שלכן עשיתי כמי שכפאו שד. לא היה לי חשק לראות אתכן, אבל לא היתה לי ברירה - זה היה התפקיד שלי. נפרדתי מכולכן, חילקתי לכן את תעודת הגמר, ובלבי ייחלתי לסיים וללכת. אותה בת הרגישה בחמיצות שלי, וביקשה שאסלח לה. כמעט כל יום במשך כל החופש הגדול היא הגיעה לביתי, כל יום נתנה לי מתנה קטנה. הרגשתי את הרצון שלה לרצות אותי, ומחלתי לה. היא היחידה שיצאה נקיה מהסיפור הזה!

במהלך השיחה ניסו הבת ומורתה לשעבר לחשוב מה יוכל לעזור בהוצאת הטינה, וחשבו שהן תנסינה לדבר, ואולי על ידי הדיבורים הללו משהו בליבה יתרכך. הסיכום היה שבכל יום ששי הן תדברנה ביניהן לכל הפחות עשר דקות, כדי להבטיח שהיא באמת מחלה בכל ליבה.

סופו של המעשה היה טוב, בחסדי שמים - הבדיקה יצאה תקינה, ולבת יש שני ילדים בריאים ושלמים! והמסר, מובן מעצמו.

אל נא נהיה מן הצועקים והבוכים לאחר מעשה - ניתן דעתנו ללב הזולת ברגישות ומתוך אכפתיות ואחוות אחים אמיתית, כדי שחלילה לא תיגרם על ידנו, גם לא בשוגג, פגיעה בנפשו של יהודי!

ונסיים מאמרנו בגודל החובה שיש לכל אדם ואדם מישראל לחזק את האמונה אל ליבו, בעמקי נבכי נפשו ונשמתו בכל הקורה אותו, בינו לבין עצמו, לבין זולתו, ועל כולנה - לבין בוראו :
 ישנו יסוד נפלא אותו למדנו מפסוק בפרשתנו :
 "ויקחו אליך שמן זית זך" (שמות כז, כ)
 וכדלהלן :

השמש והרוח – כוחו של מי גדול?

פעם אחת התחרו ביניהם השמש והרוח, כוחו של מי גדול יותר. הם החליטו לנסות את כוחם על שכמו של עובר אורח אחד, שהלך בדרך כשהוא עטוף במעיל ובגדי סתיו. הוסכם ביניהם, שמי שיצליח להוריד ולפשוט את מעילו של האיש - סימן שכוחו גדול יותר. בראשונה ניסתה הרוח את כוחה. התחילה לנשב בחוזקה, עד שהפילה כמעט את האיש, אך כל ניסיונותיה עלו בתוהו. ככל שנשבה הרוח בחוזקה, כך הוא הצמיד יותר את מעילו לגופו, וניסה בכל כוחותיו להתגבר על הרוח. שככה הסערה, ושמש חמה יצאה על הארץ, קרני השמש היוקדות קפחו על ראשו, ופלגי זיעה החלו לנטוף מפניו, עד שהוא נאלץ לפשוט את מעילו...
 את אשר לא הצליחה לחולל הרוח על סערותיה העזות, עשתה בזמן קצר השמש היוקדת.

פכנת ה"חוב" וה"אהבה"

כך גם טבעם של בני ישראל. סערות עזות פקדו אותם במקומות גליוותיהם, פעם היו אלה גזרות תנ"י ופעם חילותיו של חמלניצקי ימ"ש, פעם אינקוויזיציה ופעם עלילת דם. תמיד ניסו מחוללי הסערות לפשוט מהעם היהודי את אדרתו, אך ללא הצלחה. מוכה סבל ומלומד ייסורים התכרבל העם הזה יותר ויותר באדרתו, הוא נצמד בחום לתורה והתחשל יותר ויותר בשמירת המצוות. הסערות שמסביב, לא זו בלבד שלא הועילו להסרת מלבושי שקיבל מסיני, אלא פעלו בכיוון ההפוך. היראה התחזקה, וטהרה פשטה בישראל.

אימתי הופשטה האדרת? באותם מקומות שבהם ליטפה אהבה מחממת. במקומות שבהם הסכימו גויי הסביבה להתקרב אל היהודי, אם רק יסכים גם הוא להתקרב מעט אל שכניו. מקומות שבהם הכריזו השלטונות על ביטול אפליה נגד היהודים, תמורת התערות מינימלית שלהם בתרבות הסובבת אותם. או אז נפגע העם היהודי, ובניו נפלו חללים רוחניים על שדות ההשכלה ועל שבילי האוניברסיטאות. האדרת הושלה, ונושאה התערטלו מהלבוש שירשו מאבותיהם.

פתילות עבות בקיץ – לשם מה?

בתחילת הפרשה הצטווה משה רבנו על עריכת המנורה והדלקתה. כדי להדליק את המנורה היה צורך בשמן זית זך, וקבעו חז"ל כמות של חצי לוג לכל נר, אך בלילות החורף הארוכים הדליקו בפתילה דקה, ואילו בלילות הקיץ הקצרים הדליקו בפתילה עבה יותר שסופגת יותר שמן. יצא אפוא, שבכל השנה דלקה המנורה מערב עד בוקר, כמצוותה.
 הקיץ - מסמל ימים מאירים וחמימים, של עושר ואושר, רווחה והרחבה. ואילו החורף - מסמל ימים חשוכים ואפלים, של עוני, ייסורים, סבל וצער. טבע האדם להיצמד לאמונה כאשר הוא שרוי במצוקה ובצער, אבל בשעת רווחה עלול הוא לחיות באופוריה ולחשוב שהוא איתן וחזק. על כן מרמזים לו - תמיד צריך להיאחז באמונה, ולא להרפות. ואדרבה, דווקא במצב של קיץ, של אור ורווחה צריך להיאחז חזק יותר באמונה, לשם כך נדרשת פתילה עבה שתספוג הרבה יותר שמן זית זך ואמונה טהורה. לפעמים תקופת טבת ארוכה מאוד. על גבנו חרשו חורשים, פוגרומים, אינקוויזיציות, נחלי דם ודמע, עד השואה ועד בכלל... ולמרות הכול - בכוח האמונה לא שכחנו שם אלוקינו ולא פרשנו כפינו לאל זר. ידענו לשמור על ה"שמן זית זך" ולהעלות נר תמיד. אולם בימינו, יש המנסים להשלות את עצמו שאפשר להזניח את ה"שמן זית זך" - את האמונה הטהורה והצרופה, שהרי עמידתנו בטוחה ויציבה, יש לנו קרקע מוצקה תחת רגלינו.

משום כך יש לנו ללמוד את המסר החשוב הזה, הנלמד בפרשתנו מהמנורה שבבית המקדש, דווקא בימות הקיץ השתמשו בפתילה עבה הסופגת שמן!...

צידה לדרך

- הטווח שבין: "המטדור" מול "השור"
למדנו:

- א. לא לאבד עשתונות.
- ב. להיות "גמישים", לא תמיד צריך לדהור אל המטרה.
- ג. להפחית לחץ ולהישאר מרוכזים.
- ד. לצאת מ"קיבעון מחשבתי".

ננסה בשורות הבאות להגיע אל הצד המעשי של הדברים לאמץ אל ליבנו כמה יסודות אשר על ידם אולי יקל לנו מבחינה מעשית כיצד להתבונן אל הוזלת לפעול מולו, כלפיו, ועבורו, נכון. ובעצם להתחיל בעצמנו, עבודה עצמית נכונה בחיים ובכך לחזק אף את יסודות אמונתנו.

א. עמידה במבחן אל מול השור (המטדור ומה שכנגדו)

ידוע הדבר שבתרבות יוון היו עורכים סוגים שונים של מלחמות נגד שוורים כאשר האחד מהם הוא עמידת המטדור (הלוחם) אל מול השור הסוער השועט כנגדו. היה זה קרב אמיתי האמור להיגמר לטובת המטדור ומיתת השור, או להיפך... לקולות ההמונים הצוהלים...

כאשר נתבונן בדברים נראה שלושה חילוקים יסודיים בין המטדור לבין השור.
השור:

- א. רץ בקו ישר בלבד. אין לו גמישות להתעגל או לנתר בצורות שונות, בזוויות ובגמישות.
- ב. לשור אין יכולת להפעיל את כח הדמיון, לראות כמה צעדים קדימה או לנסות להבין שמאחרי הסדין האדום המנופף מול עיניו נמצאת סכין או חרב אשר עלולה להינעץ בראשו, בין קרניו או אפילו בליבו.
- ג. השור המסתער עצבני וסוער, אינו חושב על כלום, הוא נעול על המטרה בלבד מתוך קיבעון מחשבתי ושכלי מוחלט. לעומתו, המטדור נמצא במצב שונה לחלוטין:
- א. למטדור העומד מול השור חייבת להיות גמישות ואפשרות לנתר, לזוז הצידה בזריזות, ולהיזהר ע"י כך מפגיעתו של השור הרץ אליו. המטדור חייב להיות חזק מאוד מחד אך באותה מידה גם גמיש וזריז.
- ב. המטדור צריך להיות חכם, מחושב, להפעיל את הדמיון ולחשב את צעדיו הבאים של השור העומד מולו.
- ג. המטדור חייב להיות רגוע ושקול עם ראש על הכתפיים, גם ברגעים קריטיים לא לאבד עשתונות. בסיטואציה בה הוא נמצא, פיזיות עלולה להשפיע על שיקול הדעת והשיפוטיות ברמה של איבוד ההכרעה. דבר העלול להביאו לתוצאה הרת אסון.

למדנו מכאן:

שכאשר באים "לנגוח" אותנו, מוטל עלינו:

- א. להיות גמישים ולא לדהור למטרה רק בקו ישר.
- ב. לא לאבד עשתונות.
- ג. להישאר מרוכזים, להפחית לחץ, להתכונן לכך שעלולה להיות כעין נפילה ולא לפתח תקוות גדולות, כי כגודל הציפיה והתקווה כך גודל האכזבה.
- ד. והחשוב, אולי החשוב ביותר, לצאת מתוך הקיבעון המחשבתי. לצערנו, הרבה מהמריבות בין בני אדם נובעות ממקום של קיבעון מחשבתי, רבים מאיתנו אינם תופשים, שאושר הוא תוצאה של תהליך קוגניטיבי (מחשבתי). במהלך התהליך עלינו לפתח

גמישות ויצירתיות, שיסייעו לנו לשנות את זווית הראיה לכיוון חיובי יותר. ככל שנפתח את הכוחות הללו, כך יקל עלינו לחיות בשלום עם השני, גם אין דעתנו שווה לדעתו.

דוגמא לכך היא ילד קטן שחי במסגרת נוקשה של חוקים קבועים ובמציאות עובדתית של קיבעון מחשבתי, הוא אינו יודע ואינו מכיר דבר אחר חוץ מהרגליו הקבועים. אם הוא אוכל אורז ומבקש שישומו לו קטשופ בפינת הצלחת, ו"חלילה" בטעות נגע הקטשופ באורז, לא רצונו, הוא עלול להפוך את כל הצלחת תוך כדי כעס ובכי...

וכל כך למה?

כיון שחסרה לו גמישות במחשבה.

והדוגמאות בזה הם לרוב בעולמם של ילדים.

"גמישות" היא אחד הדברים החשובים ביותר בחיים!!! חשיבה מחוץ לקופסא מונעת משברים רבים! היכולת שלי לצאת מקיבעון

מחשבתי משפיעה על הגמישות באופן ישיר.

למדנו מכל האמור כמה יסודות חשובים:

א. לא לאבד עשתונות.

ב. להיות "גמישים", לא תמיד צריך לדהור אל המטרה.

ג. להפחית לחץ ולהישאר מרוכזים.

ד. לצאת מ"קיבעון מחשבתי".

מופץ לעילוי נשמות ישראל אשר אין מי שיזכיר וינציח שמותם
הארות והערות יתקבלו בברכה במייל זה

שבת שלום

מיכאל זכריהו